

Sera Salon Süs Bitkilerinin Kesme Yeşillik Olarak Değerlendirilmesi

Leyla Eken¹, Uğur Şirin²

¹Adnan Menderes Üniversitesi Çine Meslek Yüksekokulu, Aydın

²Adnan Menderes Üniversitesi Ziraat Fakültesi Bahçe Bitkileri Bölümü, Aydın.

e-posta: leyla.saygili@adu.edu.tr

Özet

Birçok süs bitkisi üreticisi karanfil, gül gibi bilinen kesme çiçek türlerini yetiştirmelerine rağmen son yıllarda kesme yeşillikler üreticilerin dikkatini çekmiştir. Yetiştiriciliğinin ve bakım işlemlerinin kolay olması, verimlerinin yüksek olması gibi bazı avantajlarının yanı sıra ekonomik getirisinin iyi olduğunun anlaşılmasıyla birlikte ülkemizde önemli bir süs bitkisi grubu haline gelmeye başlamıştır. Buket, sepet ve çelenk gibi aranjmanlarda fon ve dolgu bitkisi olarak, aynı zamanda tek başına da kullanılabilen bu bitkilerin temininde genelde doğada yetişen bitkiler tercih edilmektedir. Ancak doğadan yapılan kesimlerin ciddi tahribatlara neden olması nedeniyle kesme yeşillik olarak kullanılabilen alternatif tür arayışları önem kazanmıştır. Kesme yeşillik olarak yetiştirilebilen birçok dış mekan süs bitkisi bulunmakla beraber bu çalışmada özellikle kesme yeşillik olarak kullanılabilen sera salon süs bitkileri ele alınmıştır. Üreticiler, toptancılar ve perakendeciler için kesme yeşillik olarak kullanılabilen alternatif türlerin saptanması ve bu türlerin kullanım özelliklerinin belirlenmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu sebeple sera salon süs bitkilerinden *Zamia furfuracea* L., *Codiaeum variegatum* L., *Schefflera* sp., *Ficus benjamina* L., *Anthurium andreanum* L., *Dracaena deremensis* L., *Monstera deliciosa* L., *Asplenium nidus* L., *Asplenium marinum* L., *Cycas revoluta* Thunb., *Strelitzia reginae* Ait., *Hoya* sp., *Fatsia japonica*, *Aspidistra elatior*, *Howea forsteriana* Becc., *Alocasia* sp., *Hosta* sp. gibi farklı bitki türleri ele alınıp özellikleri ortaya konmuştur ancak bu sayı üretici ve tüketici doğrultusunda artabilecek niteliktedir.

Anahtar kelimeler: Kesme yeşillik, sera salon süs bitkisi, arajman

The Utilization of Indoor Ornamental Plants as Cut Greens

Abstract

Many ornamental plant producers, growing cut flowers such as roses, carnation but cut greens have been attracted the attention of producers in recent years. Of their ease in cultivation and maintenance as well as some advantages such as high performance, economic returns of ornamental plants have started to become an important group in our country. Cut greens can be used in arrangements like bouquet, flower baskets and wreath as the back ground, filling plants or on its own and generally preferred which grows in nature. The nature of the cuts made to cause serious damage. For this reason, alternative species that can be used as cut green has gained importance. Many outdoor plants can be grown as cut greens, but in this study we especially deal the plants in doors plants group. There is need to determine the characteristics of use and identification of alternative species that can be used as cut greens for producers, wholesalers and retailers. The aim of this study is to reveal the features some indoor plants such as *Zamia furfuracea* L., *Codiaeum variegatum* L., *Schefflera* sp., *Ficus benjamina* L., *Anthurium andreanum* L., *Dracaena deremensis* L., *Monstera deliciosa* L., *Asplenium nidus* L., *Asplenium marinum* L., *Cycas revoluta* Thunb., *Strelitzia reginae* Ait., *Hoya* sp., *Fatsia japonica*, *Aspidistra elatior*, *Howea forsteriana* Becc., *Alocasia* sp., *Hosta* sp., but the number of plants can be increased by the producer and the consumer.

Keywords: Cutgreens, indoor ornamental plants, arrangement

Giriş

Son yıllarda tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de kesme yeşillikler önem kazanmaya başlamıştır. Kesme çiçekler içinde yer alan kesme yeşillikler, sürgün, dal, yaprak, çiçek vemyeyleriyle daha iyi sunum ve görünüm sağlayan bitki parçalarıdır. Farklı renklerde ve formlarda olan kesme yeşillikler tek başlarına kullanılabildikleri gibi buket, sepet ve çelenk gibi aranjmanlarda dolgu materyali ve fon olarak da kullanılabilmektedir. Dış mekan süs bitkisi

olarak kullanılan *Asparagus*, *Aspidistra*, *Buxus*, *Chamaecyparis*, *Okalipus*, *Waxflower*, *Ruscus*, *Casuarina*, *Cotinus*, *Euonymus*, *Photinia*, *Pistacia*, *Eucalyptus*, *Pittosporum*, *Ozthamnus*, *Weigela* ve *Viburnum* gibi türler aynı zamanda yeşillik olarak çiçek düzenlemelerinde yaygın olarak kullanılmaktadır (Feh, 1997; Tamer ve Baktır, 2013).

Ekonomik açıdan değerlendirildiğinde kesme yeşilliklerin önemi artarak yetiştiricilik sahaları genişlemekte ve üretim miktarlarında

ciddi artışlar yaşanmaktadır. Süs bitkileri yetiştiriciliğinde ve ticaretinde önemli bir paya sahip olan Hollanda'da 2012 verilerine göre kesme yeşillik kullanım oranı %15'lere çıkmıştır (Anonymous, 2006; Tamer ve Baktır, 2013). Üretimde yaşanan bu artışın nedenleri arasında, yeşilin sağlıklı yaşam ile bağdaştırılması, insanların yeşile duyduğu özlem, üreticilerin alternatif ürün arayışları gösterilebilir.

Bitkilerin meyve ve yapraklarını dökmeden, canlı görünümünü uzun süre koruması kesme yeşillik kullanımında istenen özelliklerdir (Pope, ve Beyl, 1996). Bununla birlikte, gövde özelliği, vazo ömrü, rengini uzun süre koruması, yetiştirme koşulları ve kolaylığı gibi bazı kriterler hem üretici hemde bu bitkileri kullanacak çiçekçi, market veya organizasyon firmaları tarafından aranmaktadır. Dünyada kültüre alınarak yetiştirilen kesme yeşillikler ülkemizde çoğunlukla doğadan toplanarak temin edilmektedir. Kültüre alınıp yetiştirilmesi yerine doğadan toplanmasının en önemli nedenleri arasında doğadan toplamanın kolay ve maliyetinin düşük olması, çoğaltma yöntemlerinin bilinmemesi, bazı türlerin meyve bağlama oranının düşük olmasından tohumla çoğaltmanın sınırlı olması, yine bazı türlerin tohumlarında dormansi olması ve dormansinin uzun sürmesi, hızlı ve kitlesel üretimin yapılmaması sayılabilir (Anonim, 2012). Bu durum doğal kaynakların sürdürülebilir kullanımını olumsuz etkilemektedir. Ülkemizde sadece *Anthurium andreaeanum*, *Asparagus virgatus*, *Asparagus densiflorus* "Myriocladus", *Aspidistra elatior*, *Fatsia japonica*, *Monstera deliciosa*, *Ruscus hypoglossum*, *Solidago hybrida*, *Gypsophila paniculata* ve *Strelitzia reginae* türlerinin kültür koşullarında ticari üretimi yapılmaktadır (Anonim, 2012). Doğada sürdürülebilirliği sağlamak, istenilen zaman ve kalitede düzenli tedarik sağlanabilmesi için kesme yeşillik üretim alanları artırılması gerekmektedir.

Kesme yeşillik olarak kullanılabilen birçok dış mekan süs bitkisi bulunmakla beraber kesme yeşillik olarak kullanılabilen alternatif türlerin saptanması ve bu türlerin kullanım özelliklerinin belirlenmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu çalışmada özellikle bu alanda kullanılabilen sera salon süs bitkileri ele alınmıştır. Bu amaçla sera salon süs bitkilerinden *Zamia furfuracea*, *Codiaeum*

variegatum, *Schefflerasp.*, *Ficus benjamina*, *Anthurium andreaeanum*, *Dracaena deremensis*, *Monstera deliciosa*, *Asplenium nidus*, *Asplenium marinum*, *Cycas revoluta*, *Strelitzia reginae*, *Hoya sp.*, *Fatsia japonica*, *Aspidistra elatior*, *Howea forsteriana*, *Alocasia sp.*, *Hostasp.* gibi farklı bitki türleri ele alınıp özellikleri ortaya konmuştur ancak bu sayı üretici ve tüketici doğrultusunda artabilecek niteliktedir. Bu derlemede sera salon süs bitkisi olan 17 tür ele alınmış ve bu türlerin yaprak özellikleri verilerek kesme çiçek olarak kullanım şekilleri ortaya konulmaya çalışılmıştır. Kesme yeşilliklerin kullanım özellikleri kişilerin estetik anlayışına, vizyonuna ve amaçlarına göre değişkenlik gösterecek ve zenginleştirilebilecek niteliktedir.

***Howea forsteriana* Becc.**

Arecaeae familyasındandır (Anonim, 2015a). Cennet palmyesi olarak adlandırılan bitkinin gövdeden çıkan uzun bir yaprak sapı ve sapın uç kısmında yelpaze şeklinde sıralanmış sarkık formda, uzun kemirli, tüylü koyu yeşil yaprağı vardır (Uzun, 2007; Anonim 2015c). Bitkinin uzun yaprakları büyük çelenk yapısında hacim vermek amacıyla kullanılabilen gibi buket ve sepet aranjmanlarında da fon bitkisi ve dolgu materyali olarak kullanılabilir. Ayrıca tek başına veya geniş yapraklı yeşilliklerle karışım halinde vazolarda kullanılabilir.

***Codiaeum variegatum* L.**

Euphorbiaceae familyasının bir üyesidir. Yuvarlak, eliptik, mızrak gibi farklı şekillerde parlak ve derimsi yapraklarının doğal rengi yeşil olmakla birlikte uygun ışık koşullarında yetiştirilen damarlı, beyaz, sarı, kahverengi, krem, kırmızı, yeşil benekli veya şeritli olanları da mevcuttur (Ogunwenmo ve ark. 2007; Anonymous, 2015a). Kesme yeşillik olarak çiçek aranjmanlarında vurgu, hacim dolgusu ve renk kontrastı sağlamak amacıyla kullanılabilir. Kısa yaprak sapları olan bitki, kişilerin birbirlerini görmesini engellemeyeceği için özellikle yemek masası için hazırlanan aranjmanlarda kullanılabilir. Bununla birlikte, renkli yapraklara sahip olan çeşitlerin yapraklı dalları çiçek ve çelenk aranjmanlarında gül, karanfil gibi kesme çiçeklere alternatif olarak kullanılabilir.

***Dracaena deremensis* L.**

Liliaceae familyasındaki bitkinin yaprakları rozet dizilişli olup şerit şeklinde, parlak yeşil, gri çizgili renkte ve çok dekoratiftir, (Uzun, 2007). Yapraklar vazolar içerisinde, çelenklerde fon ve vurgu amacıyla, buket yapımında dolgu materyali olarak kullanılabilir. Kesme yeşillikler arasında kıvrılabilen yapraklara sahip olması nedeniyle farklı formlarda kullanıma olanak sağlaması ve yuvarlak formda hazırlanacak küçük buket aranjmanlarında iyi bir fon bitkisi olarakta kendine yer edinmiştir.

***Anthurium andreaeanum* L.**

Araceae familyasının üyesi olan Anthurium bitkisi çok popüler ve ekonomik olarak önemli bir cinstir (Hamidah ve ark., 1997). Ülkemizde Flamingo çiçeği olarak tanınan bitkinin farklı renklerde gösterişli çiçekleri vardır. Değişik şekillere sahip yapraklar koyu yeşil, geniş ayalı ve uzun saplıdır. Parlak yapraklar buket ve masa aranjmanlarında vurgu bitkisi olarak, aynı zamanda gencaların daha iyi vurgulanması amacı ile fon ve tek başına kesme yeşillik olarak kullanılabilir. Ayrıca Dracaena deremensis ile yapılacak aranjmanlarda renk kontrastı ve form farklılığı sağlamak içinde kullanılabilir.

***Monstera deliciosa* L.**

Araceae familyasında bulunan bitkinin gövdesi kuvvetli ve odunsu, havai köklere sahip, sürünücü niteliktedir. Yaprakları uygun şartlarda 60 cm kadar kadar irileşebilen bu bitkinin koyu yeşil renkli, derin dilimli vedelikli, iri, gösterişli, derimsi dokulu, parlak ve gençken kalp şeklinde olan yaprakları vardır (Uzun, 2007; Anonymous, 2015b). Aranjman yapımında istenmeyen görüntüleri kapatarak aranjmana daha doğal bir görünüm ve hacim kazandırır. Ayrıca fon amacıyla kesme yeşillik olarakta kullanılabilir.

***Alocasia* sp.**

Geniş yapraklı, rizomlu veya yumrulu olan çok yıllık bitkidir. Araceae familyasında yer alır. Kalp veya ok ucu şeklindeki yaprakları, 20-90 cm uzunluğundaki yaprak sapı üzerinde bulunur. Kısa sap üzerinde gelişen çiçekleri gösterişsiz ve genellikle yaprak sapı arkasına gizlenmiştir. Buket ve masa aranjmanlarında dolgu materyali olarak kullanılabilir.

***Asplenium nidus* L.**

Polypodiaceae familyası üyesi olan Aspleniumlar salon bitkisi olarak oldukça

popülerdir. Kenarları hafif dalgalı yaprakları parlak yeşil, deri gibi sağlam dokulu, dikine yükselen ve orta damarları uzun, kahverengi olan bir eğrelti türüdür (Uzun, 2007). Herdem ve yarı herdem yeşil türleri olan olan bitki yıl boyunca aranjman yapımında kullanılmaya olanak sağlar. Kesme yeşillik olarak dolgun bir fon oluşturmada kullanılabilir. Bununla birlikte kıvrılabilen yapraklara sahip olması nedeniyle farklı formlarda kullanıma olanak sağlar.

***Asplenium marinum* L.**

Türlerine göre çeşitli biçimlerde olan yaprakları, uzun şerit şeklinde, sap üzerinde birçok, 1-2 cm uzunluğunda oval yaprakçığın karşılıklı diziliş göstererek bir araya gelmesi ile olabileceği gibi, 20-60 cm uzunluğunda açık yeşil, uzun şerit şeklinde tek bir parça ayadan da oluşabilir. Etlî türlerinde yaprakları kalın ve derimsi dokulu olur. Buket ve masa aranjmanlarında çok iyi bir fon bitkisi ve dolgu materyali olarak kullanılabilir. Açık yeşil tek parçalı şerit şeklinde olanları *Codiaeum variegatum* gibi türlerle renk kontrastı oluşturularak buket ve aranjmanlarda kullanılabilir.

***Schefflera* sp.**

Araliaceae familyasındaki Parlak Aralya olarak da adlandırılan bitki gösterişli ve 1.5-2.5 m arasında boylanabilir. Bitkinin genç dönemlerinde kısa yaprak sapı üzerinde 3 yaprakçıklı yaprakları varken yaşlandıkça türlere göre yaprakçık sayıları artarak 7-9 adet yaprakçığa sahip olan şemsiye görünümü alır (Uzun, 2007). Buket aranjmanlarında dolgu materyali olarak kullanılabilir.

***Cycas revoluta* Thunb.**

Tropik ve subtropik bölgelerin dekoratif palmiyesi olarak bilinen bitki aslında gerçek bir palmiye olmayıp, ince uzun tüp şeklinde koyu yeşil yapraklarıyla dekoratif bir ağaççıktır (Uzun, 2007). Cycadaceae ailesine ait bitkinin yaprakları düz ve hafif kıvrımlı parlak, koyu yeşil renkleri ile çok güzel taç oluşturur. Hafif tüylü gövdesi 20 cm kadar genişliktedir. Yapraklar 50-150 cm uzunlukta olur, ince, sert yaprakçıklar 8-18 cm uzunluğunda, yaprakların iki tarafından uzanırlar (Anonymous, 2015c). Yapraklar sapa yaklaştıkça arkaya kıvrım gösterir. Çiçek aranjmanlarında fon bitkisi olarak kullanıma son derece uygundur. Olumsuz yanı ise bitkinin çok yavaş gelişmesidir.

***Strelitzia reginae* Ait.**

Strelitziaceae familyasından çalı formunda bir bitkidir. Yaprakları 25–70 cm uzunluğunda, 10–30 cm enine sahip, yaprak sapı ise 1 m uzunluğunda olan, bitki 2 metre boyanabilir. Yapraklar herdem yeşil, iki sıralı yelpaze şeklindedir (Anonymous, 2015d). Bitkinin yeşil ve yaşlanan yaprakları buket aranjmanlarında hacim vermek amacıyla kullanılabilir. Bitkinin yeşil halde de kullanılabilir.

***Ficus benjamina* L.**

Moraceae familyasındandır. Sarkık dallı bir kauçuk bitkisi olan *Ficus benjamina*, irileştikçe dalları sarkıcı bir yapı kazanır. Uygun koşullarda küçük yapraklı çeşitleri 4-5 m'ye kadar boyanabilir (Uzun, 2007). Tropikal ve subtropikal bölgelerde doğal olarak yaşar. 800 civarında türü vardır. Yaprakları oval biçimli, ucu sivri, canlı görünüşlü, parlak yeşil veya alacalı renklidir. Dalları incedir ve aşağıya doğru sarkıktır. Küçük çiçek buketi aranjmanlarında dolgu materyali olarak kullanılır.

Fatsia japonica

Yaprakları uzun saplı, 7-9 parçalı, kenarları hafif dişli, ince kahverengi, hafif tüylü ve parlak yeşil renkte olan *Fatsia japonica* Araliaceae familyasındandır. Beyaz renkli çiçekleri uzun bir sap üzerinde küre şeklinde konumlanmıştır (Anonymous, 2015e). Parlak ve geniş yapraklara sahip bitki buket aranjmanlarında dolgu materyali olarak kullanılabilir. Bitkinin yeşil halde de kullanılabilir.

***Aspidistra elatior* Blume**

Liliaceae ailesine ait olup, yavaş büyüyen herdem yeşil, rizomlu, çok yıllık bir bitkidir (Anonymous, 2015f). Kenarları düzgün, sert, alacalı veya koyu yeşil yapraklarının üzerinde, açık yeşil ve beyaz çizgiler bulundurulur. Yapraklar sap ile birlikte 40-60 cm'e ulaşır, yaprak eni ise 12-15 cm'dir. *Aspidistra* yaprakları kesildikten sonra son derecede dayanıklıdır bu sebeple buket düzenlemelerinde, güzel bir dolgu elamanı olarak kullanılırlar.

***Zamia furfuracea* L.**

Cycadaceae familyasında bulunan bu bitkinin yaprakları sapı ile birlikte 50-150 cm uzunluğundadır. 8-20 cm uzunluğunda ve 3-5

cm genişliğinde ki 6-12 çift yeşil yaprakçıklardan her biri son derece sert ve tüylüdür (Anonymous, 2015g). Bazen yaprakçıklar yaprak uçlarına doğru dişli olabilir. Vazo ömrü uzun olan bitki buket düzenlemelerinde dolgu materyali olarak ve vazolarda tek başına kesme yeşillik olarak kullanılabilir.

***Hosta* sp.**

Çok yıllık otsu yapıda olan bitki Asparagaceae familyasındandır. Mızrak veya oval şeklindeki yaprakları 3–45 cm uzunluğunda ve 2–30 cm genişliğinde olup son derece dekoratif ve gösterişlidir. Yaprak rengi türlere göre değişimle birlikte yeşil, mat yeşil ve üzeri mumsu, altın renkli olabilir (Anonymous, 2015h). Çiçek aranjmanlarında kullanılan yapraklar kesme yeşillik olarak popülerlik kazanmıştır.

***Hoya* sp.**

Apocynaceae familyasına ait bitkinin yaprakları 6-7 cm uzunlukta ve 3-4 cm genişlikte kalın ve sert, yeşilden kahverengiyeye dönen renkte olup, üzeri parlaktır (Anonim, 2015b). Bitki tek başına kesme yeşillik olarak kullanılabilir. Bitkinin yeşil halde de kullanılabilir. Özellikle koyu yeşil yaprakları çiçek gencelerinin renklerinin vurgulanmasında önemlidir.

Sonuç

Son yıllarda süs bitkileri dahil oldukları ana grupların dışında farklı kullanım alanların da değerlendirilmeye başlanmıştır. Ülkemizde popülerliği artan kesme yeşillikleri doğadan sökülüp yerine kültüre alarak üretim alanlarının artırılmasına yönelik çalışmaların yapılması, yurtiçi ile yurtdışı pazarlarda tür ve çeşit yelpazesi zenginleştirilerek ekonomik açıdan ciddi kazanç sağlanmasına sebep olur.

Bazı saksılı sera salon bitkileri renk kontrastı, fon oluşturma, vurgu vb amaçlarla sahip oldukları yaprak özellikleri itibarı ile kullanılmaya başlanmıştır. Özellikle sunum ve yemek masaları gibi yerlerde kullanımı önem kazanan çiçek aranjmanları yanı sıra çelenk , buket yapımında tek veya kesme çiçeklerle karışım halinde kullanılabilirler. Bu bağlamda birçok saksılı sera salon süs bitkileri kesme yeşillik olarak kullanılabilir. Özellikle taşımaktadır.

Kaynaklar

- Anonim, 2012. http://issuu.com/oaib/docs/cicekvizyon_55_wwe/26. (Erişim: Temmuz 2015).
- Anonim, 2015a. <http://www.palmyemerkezi.com/howea.htm>. (Erişim: Temmuz 2015).
- Anonim, 2015b. <https://tr.wikipedia.org/wiki/MumC3A7iC3A7eC49Fi>. (Erişim: Temmuz 2015).
- Anonim, 2015c. <http://www.gardeningknowhow.com/houseplants/kentia-palm/howea-forsteriana-kentia-palm.htm>. Erişim: Temmuz 2015.
- Anonymous, 2006. http://www.teagasc.ie/ruraldev/docs/factsheets/27_cutfoliagefactsheetupdate05.pdf. Erişim: Kasım 2012.
- Anonymous, 2015a. https://en.wikipedia.org/wiki/Codiaeum_varievarie. (Erişim: Temmuz 2015).
- Anonymous, 2015b. https://en.wikipedia.org/wiki/Monstera_deliciosa. (Erişim: Temmuz 2015).
- Anonymous, 2015c. https://en.wikipedia.org/wiki/Cycas_revoluta. (Erişim: Temmuz 2015).
- Anonymous, 2015d. https://en.wikipedia.org/wiki/Strelitzia_reginae. (Erişim: Haziran 2015).
- Anonymous, 2015e. https://en.wikipedia.org/wiki/Fatsia_japonica. (Erişim: Haziran 2015).
- Anonymous, 2015f. https://en.wikipedia.org/wiki/Aspidistra_elatior. (Erişim: Temmuz 2015).
- Anonymous, 2015g. https://en.wikipedia.org/wiki/Zamia_furfuracea. (Erişim: Temmuz 2015).
- Anonymous, 2015h. <https://en.wikipedia.org/wiki/Hosta>. (Erişim: Temmuz 2015).
- Fch (Flower Council of Holland), 1997. Shipholweg 1, 2316XB, Leiden, Holland.
- Hamidah, M., Karim, A.G.A., Debergh, P., 1997. Somatic embryogenesis and plant regeneration in *Anthurium cherzerianum*. Plant Cell, Tissue, Organ Culture, 48: 189-193.
- Ogunwenmo, K.O., Idowu, O.A., Innocent C., Esan E.B., Oyelana, O.A., 2007. Cultivars of *Codiaeum variegatum* (L.) Blume (Euphorbiaceae) show variability in phytochemical and cytological characteristics. African J. of Biotechnology, 6(20):2400-2405.
- Pope, T.O., Beyl, C.A., 1996. Evaluation of eight species for suitability as seasonal cut foliage. HortScience 31(4): 699-700.
- Tamer, G., Baktır, İ., 2013. Akdeniz bölgesi florasında kesme yeşillik olabilecek türlerin araştırılması. V.Süs Bitkileri Kongresi 06-09.Mayıs.2013, Yalova.
- Uzun, G., 2007. Türkiye İç Mekan Bitkileri Tanıtım Kitabı. Şekerbank Yayınları.